

УДК 631

Єрьоміна Катерина Сергіївна

студент міжнародно-правового факультету

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Еремина Екатерина Сергеевна

студент міжнародно-правового факультета

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Yeriomina Kateryna

Student of

Yaroslav Mudryi National Law University

ЗАРОДЖЕННЯ ТА ПОДАЛЬШИЙ РОЗВИТОК ДЕРЕГУЛЯЦІЇ

АГРОБІЗНЕСУ УКРАЇНИ

ЗАРОЖДЕНИЕ И ДАЛЬНЕЙШЕЕ РАЗВИТИЕ ДЕРЕГУЛЯЦИИ

АГРОБИЗНЕСА УКРАИНЫ

THE ORIGIN AND FURTHER DEVELOPMENT OF DEREGULATION

OF AGROBUSINESS IN UKRAINE

Анотація. У даній статті розглянуто один із найдієвіших інструментів, що відкриває нові ринкові перспективи та слугує підтримкою сучасного агробізнесу, розкриває потенціал українських виробників. Мова йде про дерегуляцію агросфери. Також, визначені та розкриті ключеві етапи змін, що сприяли перетворенню України на «глобального гравця на світових ринках» та допомогли створити баланс якісної дерегуляції та прозорого контролю агросфери. Дана стаття аналізує та розкриває усі особливості, позитивні та негативні риси дерегуляції, починаючи від початку її становлення і до сьогоднішнього дня.

висвітлює низку актуальних до теми питань, колізійних моментів та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: агробізнес, дерегуляція агросфери, прозорий контроль, спрощені процедури, скасування сертифікатів, вітчизняні аграрії.

Анотація. В данній статтє рассмотрен один из самых действенных инструментов, который открывает новые рыночные перспективы и служит поддержкой современного агробизнеса, раскрывает потенциал украинских производителей. Речь идет о дерегуляции агросферы. Также, определены ключевые этапы изменений, которые способствовали превращению Украины в «глобального игрока на мировых рынках» и помогли создать баланс качественной дерегуляции и прозрачного контроля агросферы. Данная статья анализирует и раскрывает все особенности, положительные и отрицательные черты дерегуляции, начиная с начала ее становления и до сегодняшнего дня, освещает ряд актуальных к теме вопросов, коллизионных моментов и пути их решения.

Ключевые слова: агробизнес, дерегуляция агросферы, прозрачный контроль, упрощенные процедуры, отмены сертификатов, отечественные аграрии.

Summary. This article examines one of the most effective tools that opens new market prospects and serves the support of modern agribusiness, reveals the potential of Ukrainian producers, namely deregulation of the agrosphere. Also, key stages of the changes that have helped to transform Ukraine into a "global player in world markets" have been identified and helped to create a balance between high-quality deregulation and transparent control of the agrosphere.

This article analyzes and reveals all the features, positive and negative features of deregulation, from the beginning of its formation to the present, highlights a number of relevant issues of the issue, conflict points and ways to solve them.

Key words: *agrobusiness, deregulation of agrosphere, transparent control, simplified procedures, cancellation of certificates, domestic farmers.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день українські аграрії неабияк потребують можливості реалізувати свій потенціал, розвивати сільськогосподарське виробництво, виробляти якісну та доступну кожному продукцію, яка б відповідала усім європейським зразкам, на що наша держава просто не може не звертати увагу. Її методи полягають у зведенні до мінімального рівня регуляційних процедур у агросфері, які стають на заваді розкриттю потенціалу наших співвітчизників. Одним із найдієвіших інструментів, що відкриває нові ринкові перспективи та слугує заходом організаційної підтримки сучасного агробізнесу є дерегуляція. Тож, дана стаття має на меті проаналізувати та розкрити усі особливості, позитивні та негативні риси дерегуляції, починаючи від початку її становлення і до сьогодення.

Стан дослідження. Ключові питання статті, які стосуються дерегуляційних змін агросектору детально висвітлено у наступних нормативно-правових актах України: Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в агропромисловому комплексі”, Кодекс України про надра, Закон України «Про племінну справу у тваринництві» , Закон України «Про карантин рослин», План заходів щодо дерегуляції господарської діяльності, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 615-р. на 20 вересня 2018 року та деякі інші. Висновки та результати даної статті ґрунтуються на проаналізованому та дослідженому матеріалі

нормативної бази українського законодавства. Також, висвітлено актуальні проблеми інструменту дерегуляції та запропоновано шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Важливо зазначити, що лише за 2015 рік Міністерству аграрної політики та продовольства України вдалося зробити, здавалося б, неможливе: було скасовано більше 20 дозвільних документів, сертифікатів якості, а також ветеринарних свідоцтв.

Наступним кроком було спрощення регулюючих процедур у агросфері майже до 54%, що значно полегшало ведення бізнесу. Як зауважив міністр аграрної політики та продовольства Олексій Павленко, вже у 2015 році наша країна стала незалежною від російського ринку та дісталася того рівня, коли може сміливо називати себе «глобальним гравцем на світових ринках».

Не можна не погодитися, що дерегуляція агросектору являє собою надзвичайно сильний та дієвий інструмент підтримки українських виробників, адже створює дійсно сприятливі умови для активного розвитку сільського господарства, ведення підприємницької діяльності та мотивує аграріїв реалізувати власні перспективні ініціативи. Першочерговим завданням цієї політики є зменшення порушень законодавства у сфері економіки, конкуренції з боку державних органів та їх посадових осіб та знищення будь-яких корупційних проявів.

Звичайно, суттєві покращення розвитку аграрного сектору не можна не відмітити, у тому числі, завдячуючи дерегуляційній політиці. Адже, Україна змогла встановити рекордний експорт зернових культур, враховуючи всі роки нашої незалежності. Ця колосальна цифра охопила 34,8 млн. тон. Ми не можемо не відмітити, що саме 2015 рік став для вітчизняного агросектору тим поштовхом, тим величезним кроком уперед, завдяки якому вдалося успішно пройти аудиторський контроль Європейського Союзу і довести, що українська система перевірки якості продукції відповідає всім європейським стандартам та вимогам.

Дослідивши дане питання, було відмічено, що, й справді, у нашій країні значно скоротилася кількість різноманітних сертифікатів та дозволів для законного експорту українського насіння закордон. Тож, наразі необхідно отримати два основних документи - свідоцтво ІСТА, тобто, свідоцтво Міжнародної асоціації тестування насіння та сертифікат на насіння Організації економічного співробітництва та розвитку. Цікаво, що вже у червні 2009 року Україна приєдналася до Схем сортової сертифікації, а саме: Насінневих схем ОЕСР по кукурудзі, зерновим і сорго. А сьогодні до Каталогу сортів Організації економічного співробітництва та розвитку входить близько 400 сортів вітчизняної селекції. Це дає можливість українським аграріям інтегруватися в європейський ринок насіння, зробити торгівлю на зовнішньому ринку значно простішим процесом. На нашу думку, це також надасть унікальну можливість підвищити конкурентоспроможність між країнами, адже даний сертифікат на насіння ОЕСР визнають 57 держав світу [7].

Більше того, нещодавно, а точніше у січні 2018 року наша країна стала учасником Насінневих схем (зернові, сорго, буряк кормовий та цукровий, кукурудза, хрестоцвіті та інші олійні), які, у свою чергу, являються офіційним інструментом для сертифікації та спрощення міжнародної торгівлі насінням. Ці данні ще раз наголошують на тому, що Україна дійсно є гідним конкурентом для іноземних виробників.

Наступним та, на нашу думку, найрезультативнішим кроком до спрощеного та більш ефективного ведення агробізнесу в Україні став Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в агропромисловому комплексі", який набрав чинності 01.01.2016 року. Даний нормативно-правовий акт повною мірою задовольнив необхідність полегшити діяльність суб'єктів господарювання та, без сумніву, сприяв гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу [1].

Як відомо, ще до набрання чинності Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в агропромисловому комплексі", а саме 18 вересня 2015 року відбулося засідання Національної ради реформ, на якому Мінагрополітики України спільно з громадською організацією Agro.ReformsUA провело 10 регіональних круглих столів. Основним питанням, яке потребувало якнайшвидшого вирішення стало питання дерегуляції та подолання корупції в різних галузях сільського господарства. Також, безпосередніми учасниками засідання були представники малого та середнього бізнесу, де чітко зазначили, що саме не дає «розвиватися бізнесу, нарощувати потужності та експортний потенціал» [2]. Звичайно, мова йшла про корупційні ризики, які найбільшою мірою проявлялися при відведенні земельних ділянок у власність та оренду, при зміні цільового призначення, а також переведення неорних земель у рілля, при реєстрації речових прав на оренду землі, при отриманні карантинних сертифікатів, зокрема на плодоовочеву продукцію та деяких інших.

Яскравим прикладом дерегуляційних змін являється спрощена процедура реалізацію права землекористувачів та землевласників на видобування корисних копалин місцевого значення і торфу в межах наданих їм земельних ділянок без спеціальних дозволів та гірничого відводу. Таку новелу можна спостерігати і у новій редакції Кодексу України про надра (ст. 23) [3].

Досліджуючи питання тваринництва у Законі України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в агропромисловому комплексі", варто вказати і на зміни, що стосуються скасування атестації плідників сфери племінної справи у тваринництві. Із дня набрання чинності Закону, стає обов'язковою й реєстрація суб'єктів племінної справи у тваринництві. Такі нововведення були внесені і до Закону України "Про племінну справу у тваринництві" (ст. 7, 9, 10) [4].

Не менш цікавим прикладом дерегуляції агросфери є скасування певних вимог, які стосуються отримання карантинного дозволу. Відтепер, імпорт біологічних контрольних організмів з метою проведення біологічного контролю або ж наукових досліджень та шкідливих організмів, що завозяться для дослідницьких цілей, може бути дозволеним в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Проаналізувавши Закон України «Про карантин рослин», а саме ст. 35, ми відмітили норми з аналогічним змістом [5].

Варто зазначити, що відповідно до Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 615-р. на 20 вересня 2018 року,

відбулася низка позитивних змін, які в подальшому будуть сприяти розвитку національного агросектору. Як приклад можна навести заходи Мінагрополітики, які сприяють вдосконаленню законодавства у сфері виробництва та реалізації органічної сільськогосподарської продукції (сировини) для забезпечення повноцінного та ефективного розвитку її виробництва. На підтвердження цього, Верховною Радою України прийнято Закон України від 10.07.2018 № 2406-VIII «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» [6].

Та, попри усі позитивні сторони змін, що дали поштовх активному розвитку аграрного господарства України, необхідно вказати на таке, на нашу думку, актуальне та досить-таки дискусійне питання: «Як кількість державного регулювання є потрібною у агросфері?». У даному випадку, мова йде про повну лібералізацію агросфери. Варто зазначити, повний відхід від державного втручання в аграрні відносини може не тільки негативно позначитися на економічному розвитку країни, а, навіть, бути шкідливим. Без сумніву, суб'єктивний вплив на аграріїв з боку чиновників має бути мінімізованим. Такі питання можуть бути вирішені при переході

до більш сучасних та прозорих методів, а саме: державний контроль, який буд відбуватися через сервісні автоматичні функції.

Висновок. Аграрний сектор в нашій країні, зрештою, потребує як дерегуляції, так і запровадження адекватного та прозорого регулювання, що створює для ведення бізнесу належні умови. Дослідивши дане питання варто вказати, з одного боку, дерегуляція необхідна Україні, що цей інструмент дозволяє повною мірою реалізувати свій потенціал, розвивати сільськогосподарське виробництво, виробляти якісну та доступну кожному продукції, врегулювати питання захисту підприємців на зовнішніх ринках у разі торговельних конфліктів. Та з іншого боку, держава має створювати чіткі та ,не менш важливо, доступні умови для отримання пільгових кредитів на початкових етапах для фермерів і середнього бізнесу. Тому що, повне анулювання державного втручання в аграрні відносини може не тільки негативно позначитися на економічному розвитку країни, а, навіть, бути шкідливим для вітчизняних аграріїв.

Вважаємо, що саме така політика в подальшому буде слугувати стимулом для активного розвитку агросфери. Підсумовуючи увесь проаналізований та викладений матеріал, варто зазначити на першочерговому завданні, яке наразі постало перед державою - створити баланс якісної дерегуляції та прозорого контролю агросфери.

Література

1. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в агропромисловому комплексі» [Електронний ресурс] Закон України від 01.01.2016 р. - №4. – ВР. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-19>
2. «Напрацювання Мінагрополітики в частині дерегуляції та подолання корупції в агросфері» Підготовлено секретаріатом НРР та Проектним офісом реформ від 18 вересня 2015 року [Електронний ресурс]. –

- Режим доступу: https://www.president.gov.ua/storage/j-files/storage/00/50/50/44a7a18e71f777d6199a626c1e2b9762_1512726657.pdf
3. «Кодекс України про надра» [Електронний ресурс] прийнятий Верховною Радою України від 27.07.1994 р. - № 36. – ВР. – Режим доступу: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrainy-kodeksy/kodeks-ukrajini-pro-nadra-vidomosti-verhovnoji.html>
 4. «Про племінну справу у тваринництві» [Електронний ресурс] Закон України від 23.12.93, ВВР, N 2. - № 6-7. – ВР. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>
 5. «Про карантин рослин» [Електронний ресурс] Закон України від 30.06.1993 № 3348-ХІІ. - ВР. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3348-12>
 6. План заходів щодо дерегуляції господарської діяльності [Електронний ресурс] Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08. 2016 р. № 615-р. - ВР. - Режим доступу: <http://www.drs.gov.ua/deregulation/plan-deregulyatsiyi-2016-2017-rr/>
 7. Збірник матеріалів першого зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наукових проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України: зб. матеріалів (м. Одеса, 9-10 вересня 2016 р.) / відп. ред. І. Каракаш. Одеса: Юридична література, 2016. - С. 150-156.

References

1. "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Deregulation in the Agro-Industrial Complex" [Electronic resource] Law of Ukraine dated January 1, 2016, No.4, - ВР. - Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-19>

2. "Working OF Mineralpolitics in the part of deregulation and overcoming of corruption in the agro-sphere" Prepared by the Secretariat of NRP and the Project Office of Reforms dated September 18, 2015 [Electronic resource]. - Access mode: https://www.president.gov.ua/storage/j-filesstorage/00/50/50/44a7a18e71f777d6199a626c1e2b9762_1512726657.pdf
3. Code of Ukraine on Subsoil [Electronic resource] adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine on July 27, 1994. - No. 36. - VR. - Mode of access: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrainy-kodeksy/kodeks-ukrajini-pro-nadra-vidomosti-verhovnoji.html>
4. "On tribal affairs in animal husbandry" [Electronic resource] Law of Ukraine dated December 23, 1993. - VVR. - N 2. - No. 6-7. - VR. - Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3691-12>
5. "On Plant Quarantine" [Electronic resource] Law of Ukraine dated June 30, 1993 No. 3348-XII - BP. - Mode of access: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3348-12>
6. Plan of measures for deregulation of economic activity [Electronic resource] Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 23.08. 2016 p. № 615-p. - BP. - Mode of access: <http://www.drs.gov.ua/deregulation/plan-deregulyatsiyi-2016-2017-rr/>
7. Collection of materials of the first collection of specialists of related departments on the discussion of actual scientific problems and teaching methods of agrarian, land, ecological and natural resource law in higher educational institutions of Ukraine: Sb. materials (Odessa, September 9-10, 2016) / rec. Ed. I. Karakash. Odessa: Legal literature, 2016. - pp. 150-156.